

NĚKOLIK POZNÁMEK K ALTERNATIVNÍM TRESTŮM Z POHLEDU NOVÉHO TRESTNÍHO ZÁKONÍKU

EVA ŽATECKÁ

Masarykova univerzita, Právnická fakulta

Abstract in original language

Příspěvek se zaměřuje na změny provedené trestním zákoníkem v případě alternativních trestů, kdy autorka za tyto považuje tresty nespojené s nepodmíněným trestem odnětí svobody. Poukazuje na pozitiva a negativa této nové úpravy a nastiňuje možné úvahy na praktické využití jak nových alternativních trestů (trest domácího vězení a zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce), tak již stávajících trestů (podmíněné odsouzení, obecně prospěšné práce) právě s ohledem na změnu jejich trestněprávní právní úpravy.

Key words in original language

Trestní zákoník; Alternativní tresty; Obecně prospěšné práce; Trest domácího vězení; Podmíněné odsouzení; Kontrola výkonu trestů; Probační a mediační služba; Efektivita trestů.

Abstract

The article is aimed to the changes connected with the new criminal code in the case of alternative sanctions. The author means as the alternatives all punishments to the unconditional imprisonment. The article point out the positives and negatives of the new regulative and outlines thoughts about practise use of the new alternative sanctions (the home arrest, the restriction of going to the sport, cultural and other social actions) as well as the current punishments (conditional imprisonment, community service) with regard to changes in the criminal law regulation.

Key words

Criminal Code; Alternative Sanctions; Community service; Home Arrest; Conditional Punishment; Enforcement of these Sanctions; Probation and Mediation Service; Effectiveness of these Sanctions.

1. ÚVOD

V tomto příspěvku se zaměřím na úpravu alternativních trestů v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen TZk), a to zejména trestu domácího vězení, podmíněného odsouzení, obecně prospěšných prací a zákazu vstupu na kulturní, společenské a jiné společenské akce. Cílem není podrobně rozepsat platnou právní úpravu, ale poukázat na zlepšení či případná úskalí spojená s pravděpodobnou realizací výkonu těchto trestů.

Jednotná definice *pojmu alternativního trestu* v platném právní úpravě v současné době neexistuje. Tradičně se alternativními sankcemi chápou takové druhy trestů, které nejsou spojeny s odnětím svobody pachatele, ovšem zaručují naplnění účelu trestu stejně, jako kdyby byl na odsouzeném vykonáván klasický trest odnětí svobody.¹

Alternativní tresty jsou určitým řešením k přeplněným věznicím, jejichž kapacita se nemůže donekonečna zvyšovat a navíc pachatel je zde izolován od společnosti a rodiny. Tato izolace s sebou nese mnoho nepříznivých dopadů jak na konkrétního jedince, tak na celou společnost. Pomineme-li tu skutečnost, že výkon trestu odnětí svobody stojí stát nemalé peníze, pak zůstává ten fakt, že se pachatel stává pasivním členem společnosti, nemůže nahradit způsobenou škodu, přetrvává sociální vazby s rodinou a navíc není nucen se o cokoli starat. Ve vězení má zajištěnu komplexní péči a nemusí nic organizovat, zařizovat. Krátkodobý trest odnětí svobody se u pachatelů méně závažných trestných činů jeví jako zbytečně nákladný a z hlediska prevence dalšího páchaní trestné činnosti neúčinný.²

Filozofií alternativních trestů je zejména ponechat odsouzené na svobodě a uložit jim takový druh povinnosti nebo omezení, který na ně bude působit preventivně a ochrání společnost, uspokojí zájmy obětí trestného činu a upevní v pachateli návyky a postoje potřebné k vedení řádného života. Soudy ve většině případů ukládají alternativní tresty v případech, kdy se jedná o trestný čin, na který zákon stanoví horní hranici trestu odnětí svobody do pěti let a osoba pachatele není natolik narušená, aby její pobyt na svobodě byl pro ostatní nebezpečný, a prokáže soudu, že bude alternativní trest trestem dostačujícím. Mám na mysli především chování obviněného, z něhož má být zřejmé to, že svého činu lituje, je ochoten nahradit poškozenému škodu, případně se mu omluvit a vzhledem k povaze spáchaného trestného činu lze mít důvodně za to, že účelu trestu bylo dosaženo stejně, jako by tomu bylo v případě uložení trestu odnětí svobody.³ Alternativní trest pachatele nezabavuje svobody, ale vyžaduje od něj dodržování určitých omezení či splnění povinnosti – to podle konkrétního druhu trestu. Obviněný musí například zaplatit ze svého příjmu státu nebo obecně prospěšné společnosti jistý obnos peněz (peněžitý trest, narovnání), podrobit se dohledu, či léčení nebo jiným omezením. Tato omezení nejsou zákonem definována, můžou jimi být např. zákaz zdržování se po jistou dobu v konkrétním městě (trest zákazu pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce), zákaz výkonu určité činnosti po

---

1 Srovnej např. Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné. Obecná část. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 3. vydání, str. 402. Dále např. Osmančík, O. K problematice alternativních trestů a opatření. Praha: IKSP, 1996, str. 9 a 15.

2 Srovnej: Urbánek, J.: Trest obecně prospěšných prací v Nizozemském království a v České republice. Trestněprávní revue, 2003, č. 7, str. 201.

3 Tamtéž, str. 203.

dobu několika měsíců až let (trest zákazu činnosti) nebo povinnost odpracovat určitý počet hodin pro celou společnost (trest obecně prospěšných prací). V průběhu výkonu trestu se sleduje, zda odsouzený plní podmínky uloženého trestu a zda i jeho život probíhá v souladu s normami dané společnosti. V případě, že pachatel tyto uložené podmínky a omezení řádně neplní, může soud rozhodnout o náhradní sankci, kterou je většinou výkon trestu odnětí svobody. Alternativní trest je „šanci“ pro pachatele a jeho úspěšným vykonáním se na něj může hledět jako na neodsouzeného.⁴ Nejprve se zaměřím na dva nové tresty, a to trest domácího vězení a zákazu vstupu na sportovní, kulturní a společenské akce.

2. TREST DOMÁCÍHO VĚZENÍ

Trest domácího vězení používá koncept zbavení, resp. omezení svobody odsouzeného tím, že je mu nařízeno zdržovat se v určitých hodinách ve svém obydlí. Z hlediska jeho závažnosti ho řadíme mezi nepodmíněný trest odnětí svobody a trest obecně prospěšných prací. Trest domácího vězení je zakotven v § 60 a násl. TZk. Může být uložen pachateli přečinu⁵ za splnění dvou kumulativně daných podmínek. Jedná se o okolnost, že s ohledem na povahu a závažnost spáchaného přečinu a osobu a poměry pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popřípadě i vedle jiného trestu, a dále pachatel musí dát písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese. Trest domácího vězení může být uložen též samostatně, pokud není uložení jiného trestu třeba.

Obsahem trestu domácího vězení je povinnost zdržovat se v určeném obydlí ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celý den a v ostatních dnech v době od 20.00 hodin do 05.00 hodin, nebrání-li mu v tom důležité důvody. Jedná se zejména o výkon zaměstnání nebo povolání nebo poskytnutí zdravotní péče ve zdravotnickém zařízení v důsledku onemocnění odsouzeného. Zdravotnické zařízení je povinno na vyžádání orgánu činného v trestním řízení mu tuto skutečnost sdělit. Soud může odsouzenému povolit navštěvování pravidelných bohoslužeb nebo náboženských shromáždění i ve dnech pracovního klidu a pracovního volna.

Při uložení trestu domácího vězení může soud pachateli, obdobně jako je tomu v případě podmíněného trestu odnětí svobody, uložit na dobu výkonu tohoto trestu přiměřená omezení nebo přiměřené povinnosti.⁶ Soud by měl

---

4 Účinek zahlazení odsouzení je v českém TZk výslovně uveden v § 106, dále u nedbalostních trestných činů, je-li uložen peněžitý trest jako trest samostatný v § 69 odst. 2 TZk. V ostatních případech dojde k zahlazení odsouzení až po splnění podmínek uvedených v § 105 TZk.

5 TZk stanovuje dvě kategorie trestných činů, a to zločiny a přečiny. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, za něž TZk stanoví trest odnětí svobody do 5 let.

6 Přiměřené povinnosti a omezení jsou uvedeny v § 48 TZk.

pachateli uložit i povinnost k náhradě škody. Co se týká osob ve věku blízkém věku mladistvých, může soud v zájmu využití výchovného působení rodiny, školy a dalších subjektů uložit též některá z výchovných opatření uvedených v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže⁷ za obdobného užití podmínek stanovených pro mladistvé.

Protože se jedná o alternativu trestu odnětí svobody, musí být pro případ, že pachatel tento trest nevykoná, stanoven náhradní trest odnětí svobody. Tento může být stanoven až do výše jednoho roku.

K přeměně trestu domácího vězení na trest odnětí svobody dojde jeho zmařením, čímž TZK myslí nedodržení jeho podmínek uvedených v § 60 odst. 3 až 5 TZK. Co se týká způsobu výkonu trestu domácího vězení, tento je upraven v § 334a až 334g trestního řádu.⁸

Otázky spojené s ukládáním a výkonem trestu domácího vězení

Problematické beze sporu bude *zabezpečení kontroly výkonu tohoto trestu*. Uvažuje se o možnosti soukromého provozovatele elektronického kontrolního systému nebo o namátkové kontrole pracovníkem Probační a mediační služby (dále „PMS“). S ohledem na současnou situaci je zřejmé, že v prvních letech bude probíhat kontrola namátková. Ovšem zde vyvstává otázka, zda výkon trestu prostřednictvím namátkové kontroly PMS je dostačující a efektivní. Odhalení porušení povinností při namátkové kontrole je víceméně věcí náhody, navíc v situaci, kdy počty probačních úředníků rozhodně nejsou dostačující a míra jejich úkolů v trestním řízení je vysoká, nelze očekávat vysokou četnost kontrol.⁹ Co se týká soukromého provozovatele, tak je zde obava, aby nedošlo ke zneužití kontrolní techniky, potažmo k selhání lidského prvku skrývajícím se za touto technikou (např. ke korupčnímu jednání ze strany samotného odsouzeného). Budou elektronické náramky v době nedostatečné bezpečnosti elektronických systémů natolik bezpečné, že je nebude možné technicky obejít ze strany samotných odsouzených nebo jejich technicky vyspělých přátel? Elektronický monitoring lze naopak považovat za velmi efektivní, byť jeho zavedení bude určitě dosti nákladné. Tato forma výkonu trestu domácího vězení z něj činí alternativní sankci s výrazně punitivním charakterem, představující nejen výrazné omezení osobní svobody, ale i zásah do

---

⁷ Zákon č. 218/2003 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ K této otázce srovnej Kalvodová, V.: Sankční systém trestního práva ve světle rekodifikace – vybrané problémy. In *Rekodifikácia trestného práva*, Akadémia PZ Bratislava, 2004, s. 62, ISBN 80-8054-321-6

soukromí, a to jak odsouzeného, tak i jeho rodinných příslušníků. Jako nejefektivnější se nám jeví kombinace obou těchto prvků.

S kontrolou výkonu souvisí otázka, zda je *zásah do soukromí* spojený s tímto trestem ještě v souladu se zásadou personaly trestu, nebo zda již překračuje ústavněprávní rámec, a to zejména s ohledem na čl. 10 odst. 2, popř. i čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.¹⁰ Některé právní úpravy počítají i se souhlasem osob žijících spolu s odsouzeným v domácnosti, neboť by mohlo dojít k zásahu do jejich soukromí. Podle našeho názoru toto potřebné být nemusí, neboť se nejedná o nijak velký zásah, navíc přece jen si odsouzený musí uvědomit, že se jedná o výkon trestu, byť alternativního. Ovšem problematickou otázkou může být povinnost vpustit probačního pracovníka do obydlí. Trestní řád ukládá pouze odsouzenému povinnost umožnit probačnímu pracovníkovi vstup do obydlí, nikde však není dořešen problém nevpuštění probačního pracovníka do obydlí osobou spolužijící či samotným vlastníkem nemovitosti, v níž dohled probíhá.¹¹ Bude důležité vymežit pojem prostoru "doma". Velký rozdíl bude v případě odsouzeného majitele rodinného domu - vily a v případě odsouzeného, který bydlí v garsonce. U rodinného domu je třeba elektronicky zabezpečit mnohem větší plochu a je otázkou, zda je možné, aby se odsouzený zdržoval i na předzahrádce či terase domu.

Vzdálení se z místa výkonu trestu domácího vězení je možné nejenom v případě výkonu zaměstnání a z důvodu návštěvy zdravotnického zařízení kvůli onemocnění odsouzeného, ale na povolení soudu rovněž i pro pravidelnou návštěvu bohoslužeb. Výhodu tak mají ti, co jsou nebo se "stanou" věřícími; mohou opouštět domov za účelem návštěvy bohoslužby. Bude soud přistupovat k odsouzeným rovnocenně a nebude docházet k diskriminaci? Povolí soud pravidelnou návštěvu nedělní bohoslužby křesťanovi stejně tak jako jinému věřícímu? V České republice je registrováno 21 církví a náboženských společností¹². Budou mít všichni věřící stejnou možnost navštívit svou bohoslužbu? Není tento přístup diskriminačním ve vztahu k ateistům? Co když oni by také rádi navštívili svého psychologa (což není lékařské zařízení), aby se s ním mohli poradit a

---

10 Kratochvíl, V.: Ústavní rozměr koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného v České republice, in Koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky, MU Brno, 2000, s. 154, ISBN 80-210-2469-0

¹¹ Na tento problém by měl pamatovat souhlas osoby spolužijící, resp. vlastníka nemovitosti, s umožněním realizace trestu domácího vězení. Z tohoto hlediska se nám souhlas osoby spolužijící zdá mnohem důležitější než souhlas z důvodu ochrany soukromí spolužijících osob. Blíže srovnej Žatecká, E., Hrušáková, M., Přepechalová, K. Zamyšlení nad trestem domácího vězení. Příspěvek přednesený na mezinárodní konferenci Milníky práva v středoevropském prostoru dne 16. 4. 2009.

12 Viz zák. č. 3/2002 Sb. zákon o církvích a náboženských společnostech

rozjímat nebo svoje sdružení či obecně prospěšnou společnost nebo svou schůzi zahrádkářů nebo se účastnili kulturní či sportovní akce svého klubu.¹³

Institut trestu domácího vězení a s ním spojené elektronické monitorování osob má své zastánce i odpůrce. Mezi přínosnost zavedení trestu domácího vězení je zejména úspora nákladů, které jsou spojené s uvězněním v nápravném zařízení. Rostoucí kriminalitu zaznamenává celý svět a je jasné že nelze donekonečna tomuto „trendu“ vězeňský systém, počet a kapacitu věznic, přizpůsobovat. Problém si žádá řešení trestání jinými způsoby, alternativními k trestu odnětí svobody. Bylo by vhodné zvážit možnost podílení se na nákladech výkonu tohoto trestu samotnými odsouzenými. Nesmíme však zapomínat také na to, že kromě penalizujícího charakteru, který trest domácího vězení bezesporu má, zdůrazňuje se dnes jeho restorativní a resocializační charakter. To s sebou nese potřebu vytvoření vhodných doprovodných programů, orientovaných právě na resocializaci, integraci a převýchovu pachatele. Navrhované pojetí výkonu trestu domácího vězení potlačuje a pro „průměrně šikovného“ odsouzeného uložený trest nebude znamenat významnější omezení a v odůvodněných případech mu ani nebrání v opakování trestné činnosti¹⁴.

3. ZÁKAZ VSTUPU NA SPORTOVNÍ, KULTURNÍ A JINÉ SPOLEČENSKÉ AKCE

TZk upravuje nový trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce v §§ 76 a 77, kdy tento trest může uložit na dobu až deseti let, dopustil-li se pachatel úmyslného trestného činu v souvislosti s návštěvou takové akce. Jako samostatný trest může být tento trest uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce spočívá v tom, že se odsouzenému po dobu výkonu tohoto trestu zakazuje účast na stanovených sportovních, kulturních a jiných společenských akcích.

Odsouzený je při výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce povinen spolupracovat s probačním úředníkem způsobem, který mu stanoví, zejména jak bude postupovat podle stanoveného probačního plánu, vykonávat stanovené programy sociálního výcviku a převýchovy, programy psychologického poradenství, a považuje-li to probační úředník za potřebné, dostavovat se podle jeho pokynů v období bezprostředně souvisejícím s konáním zakázané akce k určenému útvaru

---

¹³ Citováno z Žatecká, E., Hrušáková, M., Přepechalová, K. Zamyšlení nad trestem domácího vězení. Příspěvek přednesený na mezinárodní konferenci Milníky práva v středoevropském prostoru dne 16. 4. 2009.

¹⁴ Král, V. : Domácí vězení-další alternativní trest, Trestněprávní revue 8/2007, str. 235-238.

Policie České republiky. Takže by se měl pachatel v době, kdy se koná akce, s níž byla spojena předchozí trestná činnost pachatele, dostavit na pracoviště policie, což je rozumnější než na středisko Probační a mediační služby. Jak jsem již uvedla výše, jednak z důvodu malého počtu pracovníků a taky proto, že některé tyto akce se konají ve dnech pracovního volna. Je však otázkou, zda se přesto dotyčný na akci v pozdější době nedostaví. Do doby výkonu trestu zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce se doba výkonu trestu odnětí svobody nezapočítává.

Tento trest se mi jeví být vhodným, ovšem ukládala bych jej spíše s jiným trestem, přesto, že v případě, že odsouzený tento trest nebude dodržovat, přichází v úvahu postih za trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázaní dle § 337 TZk.

4. PODMÍNĚNÝ ODKLAD VÝKONU TRESTU ODNĚTÍ SVOBODY

Podle § 81 TZk odst. 1 může soud podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody nepřevyšujícího tři léta, jestliže vzhledem k osobě a poměrům pachatele, zejména s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a prostředí, ve kterém žije a pracuje, a k okolnostem případu má důvodně za to, že k působení na pachatele, aby vedl řádný život, není třeba jeho výkonu. Došlo tu ke sjednocení možnosti podmíněně odložit výkon trestu odnětí svobody, ať už soud uloží zároveň nad pachatelem dohled probačního úředníka. Tedy bude zajímavé sledovat, jak budou soudy stanovovat dohled probačního úředníka i v případě ukládání trestů v rozmezí dvou až tří let, kdy v dosavadní úpravě museli vždy stanovit i nad odsouzeným dohled. Přičemž však ve zkušební době nedošlo ke změnám a jak jsem již uváděla dříve, je na zvážení, zda by nebylo vhodné odlišit dobu, kdy má být nad odsouzeným stanoven dohled a zkušební doby, kdy by nebylo nutné, aby délka obou byla stejně dlouhá.¹⁵

Výjimečně pak může soud dle § 83 odst. 1 TZk vzhledem k okolnostem případu a osobě odsouzeného ponechat podmíněně odsouzení v platnosti, i když odsouzený zavinil příčinu k nařízení výkonu trestu, a

- stanovit nad odsouzeným dohled,
- přiměřeně prodloužit zkušební dobu, ne však o více než dvě léta, přičemž nesmí překročit horní hranici zkušební doby stanovené v § 82 odst. 1, nebo

---

¹⁵ Tedy např. odsouzenému bude uložen trest odnětí svobody ve výměře 18 měsíců podmíněně odložený na zkušební dobu tří let se stanovením dohledu probačního úředníka na dobu 18 měsíců.

- stanovit dosud neuložená přiměřená omezení a přiměřené povinnosti uvedené v § 48 odst. 4 směřující k tomu, aby vedl řádný život, což si myslím je, s ohledem na praxi, přínosné.

5. TREST OBECNĚ PROSPĚŠNÝCH PRACÍ

Podle TZk je možné uložit trest obecně prospěšných prací za přečin (§ 62 TZk), přičemž došlo ke snížení výměry tohoto trestu na 50 až 300 hodin (§ 63 TZk). Navíc co se týká doby, do kdy musí být tento trest vykonán, byla zakotvena možnost, v odůvodněných případech prodloužit dobu od nařízení výkonu tohoto trestu (jež je jeden rok ode dne nařízení výkonu tohoto trestu) až o šest měsíců. Domnívám se, že toto je vhodně zejména u pracujících, kterým byl uložen trest v maximální výměře a není v jejich silách jej do jednoho roku odpracovat (připočteme-li např. starost o děti atd.) a případně i stanovení dohledu nebo uložení přiměřených povinností a omezení, případně výchovné opatření (§ 65 TZk).

Z ryze praktických důvodů došlo k omezení ukládání tohoto trestu těm odsouzeným, jimž byl v posledních třech letech tento trest přeměněn. Přičemž přepoččet neodpracovaných hodin k trestu odnětí svobody se zpřísnil z původních 2:1 na 1:1. Tedy pokud odsouzený nevykoná trest obecně prospěšných prací ve výměře 300 hodin, bude mu přeměněn na 300 dnů odnětí svobody nepodmíněně, což je obdobné, jako náhradní trest u trestu domácího vězení.¹⁶

6. ZÁVĚR

Vzhledem k faktu, že nepodmíněné tresty odnětí svobody mají spíše desocializační než resocializační účinky, je žádoucí, aby byly uplatňovány pouze jako “*ultima ratio*”, jako poslední možné řešení.¹⁷ Nezanedbatelnou skutečností je i negativní působení vězeňského prostředí na psychiku všech osob, které se uvnitř vězení nachází. Jedná se jak o samotné odsouzené, tak i o ty, kteří ve vězeňství pracují. Považuji za bloudění v začarovaném kruhu, pokud odsouzený k nepodmíněnému trestu odnětí svobody získá za svého pobytu ve vězení nové zkušenosti a znalosti o zdokonalení páčání trestné činnosti, po propuštění spáchá další trestný čin a vrací se opět do vězení. V tomto případě trest neplní svůj účel, nebrání totiž odsouzenému v dalším páčání trestné činnosti a nevychovává jej k tomu, aby vedl řádný život. Pokud se trest mívá svým účinkem, tak je načase začít hledat vhodné alternativy, které by nevyhovující trest nahradily. Je nutné najít nové

---

¹⁶ Dle § 61 TZk je možné uložit náhradní trest odnětí svobody za porušení trestu domácího vězení až na jeden rok.

¹⁷ Srovnej např. Kalvodová, V. Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 1. vydání, str. 109-110. Dále Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné-obecná část. 3. Vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, str. 402 – 403.

efektivnější způsoby zacházení s pachateli trestných činů a pokusit se až do nedávné doby tolik preferovaný trest odnětí svobody nahradit tresty vykonávanými na svobodě.

Jedním z hlavních cílů, ke kterým se mělo zavedením alternativních opatření dospět, byla eliminace míry zasahování do osobní svobody pachatele. Obecné pravidlo upravující vztah mezi vězeňskými a nevězeňskými tresty v tom smyslu, že omezování ukládání vězeňských trestních sankcí je považováno za žádoucí, nalezneme např. ve švédském trestním zákonu. Stojí zde, že “soud... by měl mít především na paměti skutečnost, že trest má příznivě napomoci pachatelově adaptaci ve společnosti”.

Jak už jsem výše zmínila, podle mého názoru trest odnětí svobody uložený v případě, kdy je vhodnější trest alternativní, napomáhá pachateli adaptovat se nikoli ve společnosti, ale spíše v kriminálním prostředí, kde si propuštěný může lépe ověřit své poznatky a zkušenosti, které nabyl ve vězeňském prostředí. Často se z těchto lidí stávají recidivisté, kteří páchají stále závažnější trestné činy, a výrazně se u nich snižuje možnost, že by je soud přinutil k respektování našich zákonů a vychoval z nich řádné občany.

Závěrem lze říci, že právní úprava alternativních trestů odpovídá možnostem naší země a možnostem jejich ukládání. Některé nedostatky TZk již zpřesnil, navíc zpřehlednil samotnou systematiku alternativních trestů, obsahuje některé dosud problematické otázky. Alternativní tresty, pokud jsou ukládány s rozvahou, účinné jsou, byť s ohledem na přeplněnost věznic dochází k jejich častému ukládání takovým odsouzeným, u nichž nelze s jistotou určit, zda budou mít nápravný vliv.

V restorativní justici a z ní vycházejících institutů Probační a mediační služby a alternativních trestů vidím přínos pro celou společnost a byla by škoda, dále v jejich rozvíjení nepokračovat a alternativní tresty v novém trestním zákoníku tomuto trendu zcela jistě pomáhají.

Literature:

- Kalvodová, V.: Sankční systém trestního práva ve světle rekodifikace – vybrané problémy. In *Rekodifikácia trestného práva*, Akadémia PZ Bratislava, 2004, s. 62, ISBN 80-8054-321-6
- Kratochvíl, V.: Ústavní rozměr koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného v České republice, in *Koncepce nové kodifikace trestního práva hmotného České republiky*, MU Brno, 2000, s . 154, ISBN 80-210-2469-0
- Král, V. : Domácí vězení-další alternativní trest, *Trestněprávní revue* 8/2007

- Kalvodová, V. Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 1. vydání, str. 109-110.
- Kratochvíl, V. a kol. Trestní právo hmotné-obecná část. 3. Vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002.
- Osmančík, O. K problematice alternativních trestů a opatření. Praha: IKSP, 1996.
- Urbánek, J.: Trest obecně prospěšných prací v Nizozemském království a v České republice. Trestněprávní revue, 2003, č. 7
- Žatecká, E., Hrušáková, M., Přepechalová, K. Zamyšlení nad trestem domácího vězení. Příspěvek přednesený na mezinárodní konferenci Milníky práva v středoevropském prostoru dne 16. 4. 2009.

Contact – email

Eva.Zatecka@law.muni.cz